

LAKIALOITE 42/2001 vp

Laki lastensuojelulain 40 §:n muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Tällä lakialoitteella ehdotetaan säädettäväksi lastensuojelulain 40 §:ään uusi momentti, joka velvoittaa eräät lasten parissa työskentelevät tahot ilmoittamaan lapsen vanhemmille lapsen päihteiden tai huumeiden käytöstä. Uudella

säännöksellä halutaan tukea vanhempien valvonta- ja kasvatustuuta. Tavoitteena on näin varhaisen puuttumisen kautta estää lasta syrjäytymästä ja vahingoittamasta terveyttään tai kehitystään.

PERUSTELUT

On monella tapaa nähtävissä, miten lasten päihteiden käyttö on lisääntynyt. Samanaikaisesti yhteiskunta on muuttunut; perheet ovat pirstoutuneet ja suku- tai kyläyhteisön kontrolli on menettänyt merkityksensä. Esimerkiksi Helsingissä 13—15-vuotiaan huostaanoton yleisin syy oli nuoren oirehtiminen ja päihteiden käyttö.

Lastensuojelun keskeisiin periaatteisiin kuuluu lapsen edun pitäminen ensisijaisena. Lastensuojelulaissa lapsella tarkoitetaan alle 18-vuotiaasta henkilöä. Ikäraja on yhteneväinen alkoholilainsäädännön alaikärajan kanssa. Huumausainelain 3 § kieltää huumeiden hallussapidon ja käytön. Alkoholilain 34 § kieltää alle 18-vuotiaalta kaikenlaisten alkoholijuomien hallussapidon ja kuljettamisen. Näiden säännösten valossa on nähtävissä, ettei ilmoitusvelvollisuus kavenna lapsen itsemääräämisoikeutta, vaan toimii alkoholilainsäädännön ohella lapsen elämää suoja-

Lapsi tarvitsee aikuisen ohjaavaa ja tukevaa vuorovaikutusta sekä kontrollia. Vanhempien tehtävä on asettaa lapselle rajat tämän parhaaksi ja seuraus rajojen rikkomisesta, jotta lapsi oppisi myöhemmin itse säätelemään käyttäytymistään.

Vanhempien mahdollisuutta puuttua lapsen päihteiden käyttöön rajoittaa usein tietämättömyys vallitsevasta tilanteesta. Onhan lapsen pyrkimys useimmiten salata asiat, joita tietävät vanhempiensa paheksuvan tai pyrkivän rajoittamaan. Useissa tilanteissa, kun tapahtumat ovat edenneet jo liian pitkälle, jopa lapsen menehtymiseen, vanhemmat kertovat olleensa täysin tietämättömiä lapsensa ongelmasta. Näin tapahtuu muun muassa siitä syystä, että vanhemmat uskovat lapsistaan mielellään pelkkää hyvää. Kun vanhemmat ovat sekä juridisessa että taloudellisessa vastuussa alaikäisestä lapsestaan, on heidän perusteltua saada tietää myös lapsen päihteiden käytöstä.

Vanhempien tietoisuus asiasta ja varhainen puuttuminen ovat avaintekijöitä, kun lapsen päihde- tai huume- tai huumekierre pyritään katkaisemaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Velvollisuus, jonka mukaan vanhemmat on saatettava tietoiseksi lapsen päihteiden käytöstä, on lastensuojelun keskeisten periaatteiden mukainen. Näihin periaatteisiin kuuluu lapsen vanhempien ja muiden lasta hoitavien henkilöiden kasvatusmahdollisuuksien tukeminen lapselle suotuisten kasvuolojen vakiinnuttamiseksi (9 §). Vanhemmilla on paitsi velvollisuus valvoa lapsiaan, myös oikeus saada tieto lasta koskevasta merkityksellisestä asiasta.

Ilmoitukseen velvoitettujen piiri on sama kuin 40 §:n 1 momentin mukainen ilmoitusvelvollisuus ilmeisestä perhe- ja yksilökohtaisen lastensuojelun tarpeesta laajennettuna nuorisotoimen työntekijöillä. Kyseessä on henkilöpiiri, joka työssään tapaa lapsia ja jolla näin on mahdolli-

suus puuttua lapsen päihteiden käyttöön lapsen parhaaksi. Edellä mainittu henkilöpiiri muutenkin työssään ohjaa lapsia päihteettömyyden elämäntapaan.

Lapsen päihteiden käytöstä tulisi ilmoittaa muulle lasta hoitavalle henkilölle silloin, kun lapsi ei ole vanhempiensa hoidossa tai jos on nähtävissä, ettei vanhemmilla ole edellytyksiä puuttua lapsen päihdeongelmaan. Näin olisi erityisesti silloin, jos lapsi ilmoituksen johdosta joutuisi vanhempiensa taholta väkivallan vaaraan. Kaiken kaikkiaan on ilmoitusta tehtäessä toimittava mahdollisimman hienovaraisesti. Säännös ei tähtää lapsen rankaisemiseen, vaan kasvatukselliseen ohjaamiseen lapsen parhaaksi.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

lastensuojelulain 40 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään 5 päivänä elokuuta 1983 annetun lastensuojelulain (683/1983) 40 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

40 §

Jos 1 momentissa tarkoitettu henkilö on virkaa tai tointa hoitaessaan tavannut lapsen päihteiden tai huumeiden vaikutuksen alaisena tai saanut tietää, että lapsi on vaarantanut terveytään tai kehitystään käyttämällä päihteitä tai

huumeita, on hänen ilmoitettava asiasta lapsen vanhemmille tai muulle lasta hoitavalle henkilölle.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 2001.

Helsingissä 20 päivänä huhtikuuta 2001

Leea Hiltunen /skl
Pertti Hemmilä /kok

Leena Rauhala /skl
Marja-Leena Kemppainen /skl

Jouko Jääskeläinen /skl
Sakari Smeds /skl
Kyösti Karjula /kesk
Lauri Oinonen /kesk
Petri Neittaanmäki /kesk
Päivi Räsänen /skl

Ismo Seivästö /skl
Marjukka Karttunen-Raiskio /kok
Marja Tiura /kok
Osmo Puhakka /kesk
Antti Rantakangas /kesk